

dr hab. Piotr DANILUK
Instytut Bezpieczeństwa i Spraw Międzynarodowych
Dolnośląska Szkoła Wyższa we Wrocławiu

Wrocław, dnia 25.05.2015 r.

RECENZJA

rozprawy doktorskiej Pana mgra Mateja Cotay na temat:
**War-making in NATO's strategic culture: the transformation of modern
Western strategy**

I UWAGI OGÓLNE

Przedstawiona do recenzji rozprawa doktorska Pana mgra Mateja Cotay na temat: *War-making in NATO's strategic culture: the transformation of modern Western strategy* została napisana pod kierunkiem Pani prof. dr hab. Elżbiety Stadtmüller oraz Pana dr. Łukasza Fijałkowskiego na Wydziale Nauk Społecznych Uniwersytetu Wrocławskiego.

Problematyka badawcza recenzowanej rozprawy zawiera się w dyscyplinie nauk o polityce, które wzbogaca o elementy nauk historycznych, nauk o bezpieczeństwie i obronności. Przedłożona do recenzji rozprawa jest opracowaniem naukowym dotyczącym strategii i zjawisk związanych ze studiami nad bezpieczeństwem, a szczególnie ze studiami strategicznymi, co wymagało od Doktoranta wiedzy pochodzącej z różnych dyscyplin nauki.

Właściwe zrealizowanie zaprezentowanego w pracy procesu badawczego związanego z szeroko pojętymi studiami strategicznymi nie byłoby możliwe, gdyby od szeregu lat Pan mgr Matej Cota nie prowadził poszerzonych badań w tym obszarze. Znajomość problematyki strategii, wojny, NATO oraz umiejętność wyodrębniania i interpretowania faktów dotyczących działań strategicznych, konfliktów zbrojnych i aliansów polityczno-militarnych pozwoliły na opracowanie recenzowanej dysertacji doktorskiej.

Po zapoznaniu się z rozprawą stwierdzam, że wieloletni wysiłek badawczy Doktoranta został uwieczniony powstaniem opracowania naukowego, które charakteryzuje się wymierną wartością poznawczą oraz pragmatyczną.

Zgodnie z wymaganiami stawianymi rozprawom doktorskim praca ta została oceniona przede wszystkim pod względem oryginalności rozwiązań problemu naukowego oraz wykazanej wiedzy w obszarze niezbędnym w prowadzonych badaniach. Na tak określone uwarunkowania oceny złożyły się następujące kluczowe kryteria: trafność i waga podjętej problematyki, metodyka przeprowadzonych badań, struktura pracy oraz jej jakość edytorska.

II ZNACZENIE PODJĘTEJ PROBLEMATYKI

Problematyka badań nad strategią była zawsze istotna. Jednak szczególnego charakteru nabrała ona w okresie zimnej wojny, gdy pojawiła się wyjątkowo niebezpieczna broń o zasięgu globalnym, niespotykanym dotychczas w historii ludzkości. Obecnie mimo upadku bipolarnego układu sił na świecie strategia nie straciła na aktualności. Współczesne uwarunkowania społeczno-polityczne i gospodarcze stawiają nowe wymagania wobec strategii. Dotyczy to szczególnie dwóch cech tych zmian – rosnącej złożoności i rozproszenia zagrożeń oraz niesymetryczności konfliktów.

Teoria gier podąża za tymi zmianami i wskazuje drogę ewolucji jaką będzie musiała przebyć również nauka i praktyka zajmująca się strategią w obszarze politycznym, społecznym, militarnym i gospodarczym. Obok obszaru konfrontacji pojawia się coraz bardziej okazały i istotny dla największych graczy na arenie międzynarodowej obszar kooperacji. Kiedyś postrzegana była ona dwustronnie, współcześnie realizowana jest jednostronnie poprzez skupianie wokół najsilniejszego państwa na świecie coraz większego i zróżnicowanego zbioru podmiotów, które poprzez swoje zaangażowanie militarne demonstrują poparcie polityczne.

Na kanwie tych spostrzeżeń i refleksji można stwierdzić, że Doktorant podjął się ambitnego a zarazem interesującego zadania naukowego. Myślenie strategiczne staje się coraz ważniejsze nie tylko w obszarze polityczno-militarnym, ale w wielu dziedzinach życia społecznego. Potrzeba analizowania przyszłości opartej na badaniach przeszłości i zjawisk współczesnych staje się potrzebą nie tylko pilną ale niemal powszechną.

Dlatego za słuszne i trafne należy przyjąć stwierdzenie Doktoranta, że istnieje pilna potrzeby obserwacji, analizy i ceny nowoczesnych, współczesnych wojen prowadzonych przez zachodnich aktorów międzynarodowych w celu określenia wzorców, które kształtują ich strategie. Osia tych rozważań są przede wszystkim działania Stanów Zjednoczonych Ameryki Północnej, ponieważ współczesny świat jest zdominowany przez aktywność USA w globalnym wymiarze wojskowym, gospodarczym, kulturowym i politycznym.

III OCENA METODOLOGICZNA

Założeniom metodologicznym poświęcono w rozprawie przede wszystkim wprowadzenie. Bezpośrednio do nich Autor nawiązuje w każdym z pięciu rozdziałów merytorycznych oraz w zakończeniu. Przekonywująco przedstawiono uwarunkowania wyboru tematyki i problematyki pracy. Wykazano aktualność, złożoność i pilność przeprowadzenia badań rozwiązujących określone problemy związane z bezpieczeństwem międzynarodowym. Właściwie ujęto przedmiot i obszar badań oraz genezę problemu. Prawidłowo dokonano zawężenia uwagi do wybranych obszarów.

Za podmiot prowadzonych badań Doktorant przyjął Sojusz NATO rozpatrywany w ujęciu strategicznym. Z założeń badawczych można odczytać również cel prowadzonych badań, którym było określenie właściwości kultury strategicznej decydującej o kształcie i działaniach NATO oraz jego żywotnych interesach i możliwości rozwoju w przyszłości.

W taki sposób określony cel główny stanowił wykładnię sformułowania ogólnego problemu badawczego, którego treści stanowiły bardziej szczegółowe zainicjowanie procesu badawczego.

Formułując główny problem badawczy Doktorant zadaje pytanie o przyszłość strategii: Jakimi cechami będzie się ona w przyszłości charakteryzować? Żeby to określić Autor dysertacji poszukuje cech niezmiennych związanych ze strategią we współczesnym

świecie. Jest to wyzwanie badawcze interesujące i zarazem wymagające. Za okres analizy empirycznej przyjęto czas od zimnej wojny do współczesności. Analiza teoretyczna obejmuje, jak to przystało na analizę strategii, okres od czasów starożytnych po współczesne opracowania C. S. Gray'a, E. N. Luttwaka, J. Baylisa czy J. Wirtza.

Rozwiązanie kluczowego problemu nie byłoby możliwe bez próby rozwiązania problemów cząstkowych. W związku z tym główny problem badawczy został trafnie zdekomponowany przez Autora na siedem elementów składowych stanowiących w rzeczywistości pytania problemowe, które można zawrzeć w trzech obszarach badanych uwarunkowań strategii:

- W zakresie studiów strategicznych i polemologii: Czym jest nowoczesna strategia? Czym jest nowoczesna wojna?
- W zakresie analizy funkcjonowania najpotężniejszego sojuszu polityczno-militarnego: Jaka jest istota zorganizowania struktury NATO? Jak silne są relacje pomiędzy partnerami w sojuszu? Na czym polega istota podejmowania decyzji w sojuszu? Jakie dominujące parametry wpływają na opracowywanie strategii w sojuszu?
- W zakresie analizy zachowań najważniejszych aktorów zachodnich we współczesnych konfliktach polityczno-militarnych.

Przedstawione powyżej problemy szczegółowe zostały sformułowane właściwie. Przestrzegana kolejność ich rozwiązywania pozwalała w sposób logiczny zdążać do rozwiązania problemu nadrzędnego.

Przedstawiony zbiór problemów cząstkowych stanął u podstaw sformułowania hipotezy, że NATO będzie w przyszłości realizować tylko taki rodzaj strategii, którego głównym kryterium jest opłacalność (efektywność) osiągania założonych celów strategicznych. U podstaw tak opracowanej hipotezy, według Autora dysertacji, stały zaobserwowane powtarzające się cechy i wzorce charakteryzujące zachodni styl rozgrywania konfliktów zbrojnych w okresie po zakończeniu drugiej wojny światowej.

Zestaw argumentacji stanowiącej podstawę sformułowanej hipotezy oparto na badaniach podejścia zachodnich aktorów do konfliktów na arenie międzynarodowej w okresie ostatnich 70 lat. Koncepcja ta przejawiała się według Doktoranta w następującym zbiorze zachowań strategicznych:

- Świadomość ograniczenia jakie niesie ze sobą posiadanie broni jądrowej polegająca na stosowaniu strategii pośredniej odstraszenia, ale bez możliwości jej zastosowania praktycznego jako strategii bezpośredniej – z względu na przewidywane konsekwencje. Teoretyczny zysk osiągnięty z takiego konfliktu nigdy nie mógł zrekompensować ewentualnych strat - w zasadzie nie mógłby być spożytkowany. W takiej sytuacji pozostaje tylko do praktycznego wykorzystania zbiór strategii elastycznego reagowania opartych na kaskadowym rozwijaniu konfliktu z użyciem różnego stopnia zaangażowania broni konwencjonalnej;
- Aktorzy światowi podejmując działania o charakterze militarnym muszą liczyć się z reakcją USA z różnym nasileniem i oddziaływaniem w różnych dziedzinach. Powiązania te nie mają ograniczeń terytorialnych, przyjmują tylko różną formę i postać;
- Decyzje i działania zachodnich aktorów w sferze militarnej na arenie międzynarodowej podlegają kryterium optymalizacji. W relacjach z silnymi graczami ze wschodu (Federacja Rosyjska i Chiny) jest to realizowane poprzez ekwiwalentne oddziaływanie w sferze politycznej;

- Zachodnie podejście polityczne i militarne ukierunkowane jest na minimalizowanie strat w osiąganiu założonych celów. Jest to możliwe dzięki przewadze – szczególnie technologicznej. W przypadku relacji opartych na asymetrii ta przewaga nie jest tak oczywista;
- Aktorzy zachodni są skłonni do okrucieństwa, jeśli strony konfliktu różnią się kulturą strategiczną oraz, gdy druga strona daje taki pretekst poprzez tego typu postępowanie;
- W kulturze zachodniej jest istotne posiadanie podstaw moralnych do rozpoczęcia i prowadzenia konfliktu, a decydującą siłą dającą takie prawo jest opinia publiczna. Oznacza to że, kluczowe znaczenie posiada jej pozyskanie;
- W działaniach silnych graczy zachodnich można zauważyć prowadzenie operacji zaczepnych w ramach szerszego kontekstu strategii obronnych mających na celu utrzymanie przewagi strategicznej – geostrategicznej. Zdaniem recenzenta chodzi tu zapewne o niezbedność prowadzenia operacji o charakterze ofensywnym mimo deklarowanych strategii ukierunkowanych na obronę, jeśli chce się osiągnąć przewagę.

Sformułowane założenie pomocnicze, nazwane przez doktoranta przesłankami opierają się na stwierdzeniu, że mimo rozpadu Związku Radzieckiego w dalszym ciągu płynie ze wschodu zagrożenie ze strony Rosji i Chin co determinuje potrzebę ciągłej koordynacji działań Wielkiej Brytanii, Francji i USA. W konsekwencji rozwiązania militarne pozostają ostatecznością, rozpatrywaną tylko w przypadku nieskuteczności oddziaływań w innych sferach ukierunkowanych na ochronę interesu podmiotów sojuszu. Zestaw tych działań, rozumianych tu jako czynniki sfery politycznej, ekonomicznej będzie miał na celu osłabienie przeciwnej strony. Jeśli jednak one nie przyniosą skutku wtedy prowadzone będą operacje militarne ukierunkowane na minimalizowanie strat do poziomu akceptowanego przez własną opinię publiczną. Straty zadawane stronie przeciwnej wśród cywili będą determinowane racją moralną. W całej tak złożonej sytuacji kluczowe jest określenie na jakim poziomie kształtować się będzie poczucie zagrożenia przez opinię publiczną, gdyż na tyle będzie ona skłonna do zaakceptowania okrucieństwa wobec strony przeciwnej.

Za czytelny należy uznać opis zrealizowanego procesu badawczego oraz jego struktury (s. 11-14). Osobne przedstawienie dotyczyło struktury analizy opartej na studium przypadku (s.14-20) co świadczy o przygotowaniu przez Doktoranta solidnych podstaw metodologicznych i merytorycznych do tego typu badań.

Oprócz zawarcia w założeniach metodologicznych rozwiniętego opisu wagi problemu zwrócono uwagę na właściwe określenie ograniczeń w prowadzonych badaniach. Świadczy to szczególnie o ich planowym przebiegu. Proces badawczy zbudowany przez Doktoranta charakteryzuje się czytelnością, logicznym i rzeczowym układem.

Z powyższych treści można jednoznacznie wnioskować, że są to dojrzałe, uzasadnione naukowo poglądy świadczące o dobrym przygotowaniu się Doktoranta do prowadzonych badań i wystarczającym zasobie wiedzy, aby taką problematykę właściwie rozpatrywać.

IV OCENA MERYTORYCZNA

1. Ocena ogólna

Część merytoryczną dysertacji tworzy pięć rozdziałów zawartych w dwóch częściach. Każdy z tych rozdziałów jest zakończony stosownymi wnioskami w postaci czytelnych zestawów kluczowych kwestii, co pozwalało Autorowi uporządkować realizowany proces

badawczy. Rezultaty dociekań naukowych przedstawione w rozprawie zostały opisane na 331 stronach zawierających w części merytorycznej 9 rysunków oraz 31 tabel.

Oceniam, że układ recenzowanej dysertacji jest poprawny. Struktura rozprawy jest przejrzysta, a przeprowadzone wywody stanowią logicznie powiązaną całość. Doktorant przedstawił sprawozdanie z badań, w którym obszary prowadzonych analiz są ze sobą twórczo sprzężone. Wymierną wartość recenzowanej dysertacji stanowią wnioski, podsumowujące bardzo wyraziście rozdziały merytoryczne. Zamieszczone zostały one również w zakończeniu, stanowiąc wartościową syntezę i uogólnienie badań.

Dokonując ogólnej oceny stwierdzam, że rozprawa pod względem redakcyjnym jest dobrze opracowana. Uważam, że na tę staranność nie mają wpływu stosunkowo nieliczne występujące błędy edytorskie. Doktorant m.in. podchodzi z pewną dowolnością do przedstawiania imion autorów w przypisach dolnych.

Nie stwierdziłem w rozprawie nieścisłości terminologicznych mających wpływ na prezentowane treści.

2. Ocena szczegółowa

Struktura pracy jest czytelna i zrozumiała. Wskazuje ona na logikę prowadzonych badań. Praca została podzielona na dwie części. Pierwsza z nich jest sprawozdaniem z analizy literatury i dokumentów dotyczących istoty strategii, wojny, aliansów oraz NATO. Druga część to analiza studiów przypadku obejmująca chronologicznie dwie grupy konfliktów zbrojnych. Pierwsza związana jest z ewolucją myśli strategicznej i wojennej w okresie zimnej wojny. Druga jest związana z czasami współczesnymi obejmującymi okres od rozpadu ZSRR po wydarzenia w marcu bieżącego roku. Takie wyodrębnienie zakresu czasowego realizowanej analizy jest przekonujące a jednocześnie zasadne tym bardziej, że jest ono w korelacji z ewolucją teorii gier, która odgrywa niebagatelny wpływ na rozwój strategii.

W części pierwszej autor wyodrębnił trzy rozdziały. W rozdziale pierwszym systematyzowany jest stan wiedzy dotyczący strategii i wojny. Strategia analizowana jest w ujęciu definicyjnym i określenia jej istoty, myślenia kategoriami strategicznymi, ewolucji studiów strategicznych, wymiarów i poziomów strategii. Jest to wystarczające ujęcie teoretyczne strategii, choć zyskałoby w przypadku uwzględnienia w tym miejscu teorii gier, teorii bezpieczeństwa oraz szkół strategii. Teorie bezpieczeństwa pozwoliłyby pokazać szerszy kontekst poznawczy strategii, natomiast szkoły strategii pragmatyczny związany z realizacją woli politycznej.

Struktura i sposób prowadzenia wywodów w **rozdziale pierwszym** są właściwe. Za słuszną decyzję Doktoranta należy uznać uwzględnienie istoty myślenia strategicznego oraz ewolucji studiów strategicznych. Agregacja definicji strategii jest czytelna i ukazuje w sposób zwięzły zmiany zachodzące w pojmowaniu tego poziomu działań. Właściwie zdefiniowano relacje pomiędzy podstawowymi analizowanymi pojęciami (szczególnie Diagram 1, s. 38), choć w tym miejscu wskazanym byłoby przedstawienie równie popularnej koncepcji, która ukazuje ewolucję studiów nad strategią w studia nad bezpieczeństwem. Natura strategii została przedstawiona w sposób czytelny, choć aspektowi paradoksu strategii, który wynika z subiektywizmu i stochastyczności uwarunkowań tego rodzaju myślenia i działania poświęcono zbyt mało miejsca (s. 44). Sądzę również, że bardziej logiczną byłaby odwrotna kolejność prezentacji treści podrozdziałów 1.4, 1.5, oraz 1.6. pozwalająca jako ostatnią przedstawić kulturę strategiczną. W takim przypadku wnioski wynikające z różnych poziomów i wymiarów pojmowania strategii poprzez myślenie indukcyjne składałaby się na ostateczny kształt opisywanej kultury strategicznej. W krótkiej prezentacji poziomów strategii zabrakło podejścia, które pozwoliłoby ująć działania NATO. Zapewne uwzględnienie w zasadniczej typologiach strategii tak istotnego kryterium podmiotowo-przedmiotowego umożliwiłoby wyodrębnienie działań poziomu: podmiotów sieci (tu NATO), podmiotów

państwowych, sektorów bezpieczeństwa (strategie sektorowe) oraz funkcjonalnego. W takim przypadku istniałaby możliwość dynamicznej analizy sojuszu nie tylko jako podmiotu (rozdział 3.), ale również aliansu będącego rodzajem strategii sieciowej realizowanej przez NATO. W typologii strategii za ciekawą propozycję Doktoranta uważam wyodrębnianie poziomu związanego z teatrem prowadzonych działań (dół strony 58.). Pozycjonuje go Autor pomiędzy strategią wojenną a sztuką operacyjną. Jest to interesująca propozycja umotywowana merytorycznie, której źródła sięgają radzieckich doktryn głębokich uderzeń, a współcześnie wynika z pilnej potrzeby dywersyfikacji zaangażowania militarnego w różnych regionach świata, czego przykładem są treści strategii narodowych USA, Chin i Rosji. W analizie istoty wojny Doktorant trafnie ujął jej aspekt definicyjny oraz typologiczny uwzględniając najważniejsze klasyczne i nowoczesne poglądy na ten temat. Słusznie najwięcej miejsca poświęcił on podejściu behawiorystycznemu. Na uwagę zasługuje propozycja autorskiej macierzy wojny (diagram 3, s. 89). Polemologiczne podejście do prowadzonych tu badań pozwoliło bardzo sprawnie uporać się z typologią operacji, która nie jest łatwym przedsięwzięciem. Słusznym i ciekawym rozwiązaniem jest w rezultacie przedstawionej ewolucji nowoczesnej wojny zaproponowanie zbioru trendów kluczowych w prowadzeniu konfliktów zbrojnych przez państwa zachodnie.

Bardzo istotną rolę w pracy odgrywa **rozdział drugi**, w którym Autor podejmuje skuteczną próbę wyjaśnienia i trafnego scharakteryzowania działań pośrednich i bezpośrednich w strategii. Doktorant zapewne zainspirowany poglądami L.B. Harta podjął się niełatwej problematyki, z którą poradził sobie dobrze. Efektem studiów nad bezpośredniością strategii jest autorski model takiego wyodrębniania (diagram 5., s. 117) oraz określenie zbiorów cech strategii bezpośredniej (podrozdział 2.) i strategii pośredniej (podrozdział 3.), które oparto na licznych przykładach z historii konfliktów zbrojnych i konfliktów polityczno-gospodarczych. Uwaga jaką Doktorant poświęca problematyce działań bezpośrednich i pośrednich wynika z kierunków badań realizowanych w dwóch ostatnich rozdziałach pracy. Świadczy to o przygotowywaniu solidnego teoretycznego podłoża do badań zachowań podmiotów wykorzystującego studium przypadku. W konkluzjach rozdziału zawarto czytelną agregację przestrzeni realizacji strategii z uwzględnieniem jej bezpośredniego lub pośredniego charakteru oraz głównych celów (tabela 7., s. 180).

Rozdział trzeci został poświęcony NATO jako formie współpracy podmiotów w ramach aliansu. Nie zgadzam się ze stwierdzeniem Autora, że NATO jest przykładem specyficznego aliansu militarnego (trzeci wiersz od góry, s. 184). Wszakże w treści rozdziału Doktorant rozpatruje funkcjonowanie NATO jako kooperacji polityczno-wojskowej. Poza tym o charakterze NATO nie decyduje bezpośrednio liczba komórek wojskowych co nadrzędność ciała politycznego nad tymi strukturami. W pierwszej części rozdziału zawarto wystarczający i trafnie dobrany zbiór definicji i typologii aliansów. Następnie przedstawiono cele, przedmiot działania oraz strukturę NATO. Uzupełnieniem tych wniosków było trafne wyodrębnienie najważniejszych czynników mających wpływ na proces budowania i realizacji strategii w NATO. Wraz z analizą procesu podejmowania decyzji strategicznych pozwoliło to Autorowi na zbudowanie ciekawego i zarazem przydatnego w dalszych rozdziałach pracy zbioru charakterystycznych i kluczowych cech dla sojuszu. Stanowił on punkt wyjścia do określenia determinantów budujących zręby kultury strategicznej NATO.

Rozdział czwarty i piąty stanowią zbiory studiów przypadku zawartych w okresie od zakończenia drugiej wojny światowej do czasów współczesnych. Za trafne należy uznać przedstawienie tej analizy w dwóch zakresach czasowych, które rozdziela upadek ZSRR. Każdy przypadek został czytelnie i krótko scharakteryzowany a następnie zagregowany w postaci tabelarycznej uwzględniającej cechy charakterystyczne, których kryteria doboru potwierdzają dojrzałość naukową Doktoranta. W taki sposób tworzony był zestaw cech wspólnych, które opisują kulturę strategiczną Zachodu. Zostały one wybrane zgodnie

z przedstawionymi w założeniach badawczych kryteriami (s. 16) określającymi zaangażowanie militarne często z dala od swoich granic jednego z głównych reprezentantów kultury strategicznej Zachodu – USA, Wielkiej Brytanii i Francji. Pewnym odstępstwem jest, odpowiednio umotywowane przez Doktoranta, rozpatrywanie jako takiego podmiotu Portugalii.

Pierwsza grupa studiów przypadków objęła następujące konflikty zbrojne: pierwsza wojna w Indochinach (1946-1954), Konflikt malajski (1948-1960), wojna w Korei (1950-1953), powstanie Mau Mau (1952-1960), wojna w Algierii (1954-1962), wojna w Wietnamie (1955-1975), kryzys sueski (1956), kryzys w Bizerte (1961), upadek kolonii portugalskich w Afryce (1961-1974), wojna w Libanie (1982-1984), inwazja na Panamę (1989-1990).

Drugą grupę stanowiły: pierwsza wojna w Zatoce Perskiej (1990-1991), wojna w Somalii (1992-1993), interwencja NATO w Bośni (1993-1995), interwencja w Kosowie (1999), wojna w Afganistanie (2001-2014), druga wojna w Zatoce Perskiej (2003-2011), interwencja NATO w Libii (2011) oraz francuska interwencja w Mali (2013-2014).

Mimo, że przedstawione w założeniach badawczych kryteria doboru studiów przypadku są przekonywujące i merytorycznie umotywowane to jednak, są też takie, których uwzględnienie nadałoby takiej analizie bardziej wielowymiarowego charakteru pozwalając opisać złożoność kultury strategicznej. Ewolucja i niezmiennosc, jeden z najistotniejszych paradoksów strategii, mogłaby być ukazana na osi czasu jako konfrontacja kultury wschodniej i zachodniej: Korea (południowa i północna), Wietnam (południowy i północny), Jemen (południowy i północny), Kongo Brazaville i Zair oraz Angola i Namibia. Za przełomowy przypadek uprzedzający wielkie zmiany w strategii, a mimo to pominięty przez Doktoranta, należy uznać wojnę o Falklandy.

Część końcową pracy stanowią konkluzje, w których Doktorant odnosi się do poczynionych we wstępie założeń badawczych oraz dokonuje zebrania wniosków z poszczególnych rozdziałów. Pozwala to na ostateczną agregację cech nowoczesnych konfliktów zbrojnych prowadzonych przez państwa zachodnie (tabela 31, s. 293).

Podsumowując ocenę merytoryczną pracy należy podkreślić kilka cech szczególnych, decydujących o oryginalności zaproponowanych w dysertacji rozwiązań problemów oraz wykazujących dużą wiedzę Doktoranta w obszarze strategii.

Po pierwsze – należy zwrócić uwagę na z różnym natężeniem przewijający się we wszystkich rozdziałach pracy wątek kryterium efektywności wyboru politycznego (korzystności działania), które zostaje odniesione do każdej z poruszanych kolejno warstw problemowych – strategii, wojny, sojuszu oraz analizowanych przypadków konfliktów zbrojnych. Jest to swoista oś pracy wokół której określany jest przez Doktoranta zbiór właściwości kultury strategicznej Zachodu.

Po drugie - przedstawiona struktura pracy pozwoliła Doktorantowi zaproponować autorską koncepcję zbioru cech niezmiennych strategii w relacjach zachodu z innymi państwami na przestrzeni ostatnich 70 lat. Oparto ją na trafnym uwzględnieniu analizy historycznej oraz analizy porównawczej dotyczącej koncepcji prowadzenia konfliktów zbrojnych przez państwa zachodnie.

Po trzecie - wykazano w pracy, że strategie państw zachodnich polegają na wykorzystaniu w pierwszej kolejności działań pośrednich opartych na sterowaniu czynnikami w sferze politycznej, technologicznej i ekonomicznej. Jest to jednak ukierunkowane na długoterminowe osiąganie założonych celów jako rezultat planowania strategicznego. W przypadku nagłych zmian w relacjach międzynarodowych wymagających szybkiego działania – będą stosowane strategie bezpośrednie oparte na zastosowaniu siły i środków

militarnych, głównie w wymiarze powietrznym. Są to więc strategie ukierunkowane na zminimalizowanie strat, rozpatrywanych w różnych aspektach - nie tylko ofiar ludzkich.

Recenzowana dysertacja stanowi zasłużony wkład Doktoranta w rozwój myśli strategicznej w stosunkach międzynarodowych. Znaczna część prezentowanych treści merytorycznych w pracy doktorskiej stanowi swoisty dorobek Autora. Świadczy to bezsprzecznie o dużym wkładzie pracy, jaki włożył Doktorant w toku realizacji badań naukowych.

W znakomitej większości wymienione w ocenie pracy uwagi miały głównie charakter przedstawienia innego podejścia recenzenta do poruszanych przez Doktoranta kwestii. Poza tym część uwag wskazywała różne możliwości podążania myślenia i prowadzenia badań, bez negowania zasadniczych rozwiązań zaproponowanych i zastosowanych przez Autora dysertacji.

IV WNIOSEK KOŃCOWY

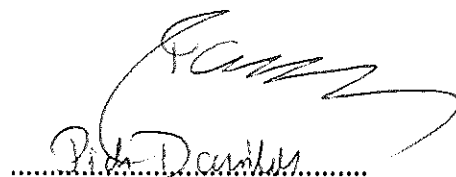
Przedłożona w ramach przewodu doktorskiego rozprawa Pana mgr. Mateja Coty jest samodzielnym i naukowo uzasadnionym rozwiązaniem aktualnych problemów, które zawierają się w naukach o polityce. Stanowi interesujące opracowanie pod względem metodologicznym i merytorycznym. Jest też pracą o dużej wartości poznawczej i pragmatycznej.

Doktorant wykazał się wymaganym zakresem wiedzy pochodzącej z nauk o polityce i nauk pokrewnych. Dobrze opracowana i właściwie zaprezentowana procedura badawcza, która następnie była konsekwentnie realizowana, jednoznacznie świadczy o dojrzałości naukowej Autora.

Recenzowana rozprawa stanowi istotny i oryginalny wkład Doktoranta w rozwój nauk o polityce. Zrealizowany proces badawczy, czego dowodem jest przedłożona dysertacja, świadczy o dobrym przygotowaniu metodologicznym i merytorycznym Pana mgr. Mateja Coty do samodzielnego rozwiązywania problemów z obszaru nauk o polityce i nauk pokrewnych.

Uważam, że rozprawa doktorska spełnia wymagania ujęte w art. 13. Ustawy z dnia 14 marca 2003 r. o stopniach naukowych i tytule naukowym oraz o stopniach i tytule w zakresie sztuki (Dz. U. Nr 65, poz. 595 z późn. zm.).

W związku z tym proponuję dopuścić dysertację do obrony i dyskusji publicznej.


.....Piotr Dąbrowski.....